

Sadržaj

Pojam obveznice kao hartije od vrijednosti 1

Elementi obveznice 1

Klasifikacija obveznica 2

Nominalna, knjigovodstvena i tržišna vrijednost obveznica 4

Vrste dugoročnih obveznica 5

Obveznice preduzeća 6

Obveznice javnog sektora 6

Rejting obveznica 8

Zaključak 10

### Pojam obveznice kao hartije od vrijednosti

Prije nego što detaljnije objasnimo termin-obveznice, potrebno je najprije razjasniti pojam hartija od vrijednosti. Hartije od vrijednosti su pisane isprave o određenom imovinskom pravu koje je moguće ostvariti na osnovu vlasništva nad istim. Pri početku hartija od vrijednosti možemo naći još u Vavilonu (VII vek prije nove ere). Razvojem robno-novčane privrede i hartije od vrijednosti postaju predmet trgovanja na posebnom tržištu.

Hartije od vrijednosti možemo klasifikovati prema različitim kriterijumima: a) po ročnosti na kratkoročne i dugoročne, b) prema pravu koje nose na dužničke i vlasničke i dr. Dugoročne hartije od vrijednosti su akcije i dugoročne obveznice, dok su kratkoročne hartije od vrijednosti uglavnom instrumenti duga.

Obveznice su dužničke hartije od vrijednosti kojima se dužnik (zajmoprimac) obavezuje da će vratiti zajmodavcu (investitoru) pozajmljeni novac i platiti kamatu za određeni vremenski period.

Drugim riječima, obveznice su dužničke hartije od vrijednosti kojima se njihov emitent (u ovom slučaju država) obavezuje da vlasniku obveznice (odnosno deviznom štediši) isplati o roku dospjeća iznos koji je na njima naznačen.

### Elementi obveznice

Obveznica se sastoji od: plašta i kamatnih kupona.

Plašt obveznice sadrži:

- 1) oznaku da je obveznica i vrstu obveznice;
- 2) firmu, odnosno naziv i sjedište emitenta;
- 3) firmu, odnosno ime kupca obveznice ili oznaku da obveznica glasi na donosioca;
- 4) nominalnu vrijednost, ako se radi o garantovanoj obveznici;
- 6) visinu kamatne stope;
- 7) procenat učešća u dobiti, ako je to učešće predviđeno;
- 8) rokove i mjesto plaćanja nominalne vrijednosti obveznice i kamate;

9) mjesto i datum emisije;

10) oznaku serije i kontrolni broj obveznice;

11) faksimil potpisa ovlašćenog lica emitenta i pečat emitenta obveznice;

12) oznaku rokova plaćanja nominalne vrijednosti obveznice i kamate, odnosno anuiteta (amortizacioni plan).

Kamatni kupon obveznice sadrži:

1) oznaku serije i broj kupona;

2) visinu kamate;

3) datum dospeljeća i mjesto i način plaćanja kamate;

4) faksimil potpisa ovlašćenog lica emitenta i pečat emitenta.

Prvi dio sadrži osnovne podatke o obveznici kao što su oznaka da je ta hartija od vrijednosti obveznica i koja je vrsta obveznice, naziv i sjedište emitenta, naziv i sjedište kupca ili pak oznaku da glasi na donosioca, iznos na koji glasi obveznica (nominalnu vrijednost obveznice), visinu kamatne stope, datum i mjesto plaćanja kamate i glavnice (nominalne vrijednosti), mjesto i datum izdavanja, ime garanta (ako je obveznica garantovana, procenat učešća u dobiti (ako je to učešće predviđeno), oznaku serije i kontrolni broj obveznice, faksimil potpisa ovlašćenog lica i pečat emitenta.

Kamatni kuponi sadrže pak, osnovne podatke o samoj isplati kamate: oznaku serije i broj kupona, visinu kamate, datum dospeljeća, mjesto, datum i način plaćanja kamata kao i potpis ovlašćenog lica i pečat emitenta. Ovaj drugi dio obveznice je značajan zato što vlasnik odnosno imalac obveznice isti mora pokazati emitentu, zajedno sa plaštom, kada dođe vrijeme za naplatu kamate.

U skladu sa postojećom regulativom, emitent može da, umjesto štampanja obveznice, izda potvrdu koja bi sadržala iste elemente kao i plašt obveznice s tim što ona onda mora biti ovjerena od strane banke kod koje emitent ima otvoren depo račun.

### Klasifikacija obveznica

Obveznice možemo podijeliti prema najrazličitijim kriterijumima (prema tipu emitenta, metodu otplate, načinu obezbeđivanja otplate, roku dospeljeća itd).

U zemljama koje imaju razvijeno finansijsko tržište postoji dominacija dugoročnih u odnosu na kratkoročne obveznice. U tim zemljama, definicija rokova dospeljeća za dugoročne obveznice je od 10 do 30 godina, za srednjoročne od 5 do 10 godina. Na domaćem tržištu hartija od

vrijednosti postoji dominacija kratkoročnih obveznica u odnosu na dugoročne, što je karakteristika tržišta u razvoju, ali i velikog opreza investitora.

Postoje različite vrste obveznice.

1. prema roku dospelja, dijele se na:

kratkoročne – koje dospijevaju na naplatu u roku koji je kraći od godinu dana

dugoročne – koje dospijevaju na naplatu u roku koji je duži od godinu dana.

2. prema načinu označavanja vlasništva nad njima, dijele se na:

obveznice na ime – koje na plaštu imaju navedeno ime kupca. Takve obveznice se prenose na novog vlasnika indosiranjem - pismenim izjavlivanjem vlasnika iste da svoje pravo prenosi na drugo lice. Novi vlasnik, prilikom naplaćivanja svojih prava po osnovu obveznice, obavezno mora prezentirati i sam indosament.

obveznice na donosioca – koje na plaštu imaju navedeno da glase na donosioca. One se na neko drugo lice prenose prostom predajom. Njihova bitna razlika u odnosu na prethodnu vrstu

obveznica je u tome što emitent neće izdati vlasniku novu obveznicu u slučaju njenog gubitka.

3. prema načinu na koji se ostvaruje pravo na kamatu, dijele se na:

obveznice bez kupona – kod kojih se kamata isplaćuje odjednom – o roku dospijeća i koje kao takve nemaju kamatne kupone

obveznice sa kuponima – kod kojih se kamata isplaćuje periodično i koje kao takve imaju kamatne kupone koji se moraju prezentirati prilikom njene naplate.

4. prema načinu obračuna kamate, dijele se na:

obveznice sa fiksnom kamatom – kod kojih je kamata u momentu kupovine poznata i ona je fiksna

obveznice sa promjenljivom (varijabilnom) kamatom – kod kojih je kamatna stopa obveznice promjenljiva i vezuje se za kamatnu stopu neke kratkoročne hartije od vrijednosti (a to je najčešće ona koja ima najniži kreditni rizik)

obveznice sa indeksiranom kamatom – kod kojih se fiksna kamata, u momentu isplate koriguje indeksom rasta cijena na malo ili nekim drugim ugovorenim indeksom.

5. prema vremenu u kome se isplaćuje glavnica, dijele se na:

jednokratne obveznice – kod kojih se glavnica (nominalna vrijednost, vrijednost na koju glase) isplaćuje odjednom – o roku dospeljeća

anuitetne obveznice – kod kojih se glavnica otplaćuje periodično.

6. prema načinu obezbeđivanja otplate, dijele se na:

hipotekarne obveznice – kod kojih emitent zalaže svoju imovinu kao garanciju da će obaveze po osnovu obveznica biti isplaćene njihovim imaočima. Ukoliko emitent ne bude sposoban da iste izmiri izvršice se prodaja te imovine i tako omogućiti naplata potraživanja koja vlasnik ima prema izdavaocu obveznice

garantovane obveznice – za čiju isplatu o roku dospeljeća garantuje određeno pravno lice kao što je na primjer komercijalna banka, što znači da vlasnik obveznice može svoja potraživanja iz obveznica da naplati od banke ukoliko emitent nema sredstava za isplatu svojih obaveza po osnovu obveznica

negarantovane obveznice – kod kojih vlasnik svoja potraživanja po osnovu obveznice koju posjeduje može da naplati jedino od emitenta.

7. prema mogućnosti otkupa prije roka dospeljeća, dijele se na:

opozive – koje u sebi sadrže pravo emitenta da ih otkupi prije roka dospeljeća, po unaprijed utvrđenoj cijeni koja je, po pravilu, veća od nominalne vrijednosti obveznice

neopozive – koje u sebi ne sadrže pravo emitenta da ih otkupi prije roka dospeljeća.

8. prema tome ko se javlja kao emitent obveznica, dijele se na:

državne obveznice – koje emituje država, odnosno ovlašćeni državni organ, municipalne obveznice (obveznice lokalnih organa vlasti) – koje emituju gradovi, regioni, škole, univerziteti i sl.

korporativne obveznice – koje emituju preduzeća bilo da su to javna preduzeća, transportna i industrijska preduzeća, banke ili druge finansijske kompanije.

9. Razlikujemo još neke vrste obveznica:

Zamjenljive (konvertibilne) obveznice – koje se mogu zamijeniti za određeni broj običnih akcija, prema unaprijed utvrđenom raciu

Participativne obveznice – koje svojim vlasnicima daju pravo, ne samo na kamatu već, i na

učešće u raspodjeli neto dobiti preduzeća

Obveznice sa put klauzulom (put bonds) – koje vlasniku daju pravo da ih proda emitentu po unaprijed utvrđenoj cijeni.

vise radova na ovoj adresi: [DIPLOMSKI RADOVI](#)